

RECENZÍÓK

VUICS TIBOR: A MAGYAR AGRÁRGAZDASÁG ALAPVETŐ KÉRDÉSEI

Egységes jegyzet a tanárképző főiskoláknak
(Tankönyvkiadó, Budapest, 1988. 214. p.)

A szerző széles körű érdeklődésre számot tartó jegyzetet indított útjára. Az egységes jegyzet bevezetőben kifejtett célkitűzések szerint a tanárképző főiskolák speciálkollégiuma számára készült. Ez azt sugallja, hogy nem kell minden hallgatónak elsajátítania az egészet, netán vizsgáznia belőle, hanem az érdeklődők speciális igényeit elégíti ki. Ez nagy szabadságot és lehetőséget jelent a szerző számára, mind a jegyzet belső struktúráját, mind pedig a téma feldolgozásának módszerét és mélységét illetően.

A 214 oldal terjedelmű munka célkitűzésében a szerző azt hangsúlyozza, hogy az agrárszektor a magyar gazdaságban olyan fontos szerepet játszik, amely indokolja az ágazattal való behatóbb foglalkozást. Kifejti, hogy szükséges az élelmiszergazdaság földrajzában tanult ismeretek elmélyítése és a jelenleg felmerülő gondok behatóbb tanulmányozása.

A szerző a fenti cél megvalósításához igen gazdag forrásanyagra támaszkodott. Ez már önmagában is hasznos, mert ez biztos „iránytű” lehet az érdeklődő hallgatók eligazításában.

A jegyzet igen nagy adatbázist használ fel, és annak lényegét 26 táblázatban foglalja össze. Az adatok nemcsak a jelenre, vagy a közelmúltra, hanem különböző távolabbi időpontokra és időszakokra is vonatkozik. Ez lehetővé teszi, hogy a hallgatók önállóan vonjanak le következtetést az érvényesülő tendenciák mértékére, jellegére, irányára vonatkozóan. A táblázatok egy részét a jegyzetíró nem a statisztikai forrásmunkákból, hanem egyéb, az irodalomban feltüntetett könyvekből, kéziratokból vette át, ami önmagában nem baj, de esetenként összehangolatlanosság hatását kelti.

A bőség zavarával küszködik a szerző ábraanyagát illetően is. 45 diagram és kartodiagram teszi szemléletesebbé a mondanivalóját. Esetenként ezeket az ábrákat a túlszűfoltosság jellemzi. Talán, ha a szerző bátrabban szelektált volna a bemutatandó összefüggések, a szemléltetendő tendenciák között, a lényeg jobban ki-

emelhetővé vált volna. A 17. ábra pl. egyenesen félrevezeti az olvasót, amikor a mezőgazdaság, a gyáripar és a nemzeti jövedelem dinamikáját mutatja be, és az idő tengelyén az 1867–70-től 1900-ig eltelt 30–33 év ugyanakkora, mint 1900-tól 1913-ig.

A jegyzet 10 nagy fejezetre tagolódik.

Az első egység az agrárgazdaság helyét, szerepét elemzi hazánk gazdasági életében. A kérdés időbeni alakulását is sokoldalúan világítja meg.

A második fejezet hazánk helyét vázolja fel a világ agrárgazdaságában.

A következő fejezet az agrárgazdaság fogalmát tisztázza, majd fejlődését szakaszolja és jellemzi azokat. A munka 1985-ig elemzi a felmerülő problémákat, tehát az azóta bekövetkezett változásokkal nem foglalkozik.

A negyedik fejezet az ágazat szektorális megoszlását és az egyes szektorok sajátos fejlődését mutatja be.

Új egység taglalja az agrárgazdaság területi elhelyezkedését befolyásoló tényezőket.

A hatodik fejezet az agrárgazdaság kapcsolatrendszerét tárgyalja. A témakörön belül külön foglalkozik a horizontális és a vertikális integrációval. E téren hangsúlyosítja a szerző a témakörre vonatkozó gazdaság eredményét.

A hetedik fejezet a magyar agrárgazdaság vertikumait tárja az olvasó elé. Ebben a fejezetben valóban eleget tesz a szerző a sokat hangoztatott vertikális szemléletnek, de mégis bizonyos hiányérzete van az olvasónak, amikor úgy érzi, hogy egyes élelmiszeripari ágazatok elsikladnak.

Külön egység vázolja fel a mezőgazdaság termelési körzeteit, majd pedig az ágazat jövőjét. Gyorsan változó világunkban ezt az ágazat perspektíváját felvázoló egységet némi fenntartással kell fogadnunk, ugyanúgy mint a munkában máshol előkerülő legaktuálisabb kérdéseket, ez azonban nem róható fel a szerzőnek, hisz a kézirat leadása óta bekövetkezett változásokat csak az előadásokban tudjuk figyelembe venni.

A fentiek alapján úgy vélem, hogy egy igen sok információt tartalmazó jegyzetet bo-

csátott a szerző az olvasók elé, amelyet hallgatóink és az érdeklődők haszonnal forgathatnak.

DR. ABONYINÉ DR. PALOTÁS JOLÁN

SURYA KANT: ADMINISTRATIVE GEOGRAPHY OF INDIA

(India közigazgatási földrajza. Rawat Publications. Jaipur, 1988. 280 p.)

A földrajztudomány nemzeti iskoláiban a legtöbb esetben visszatükröződnek az adott ország legfontosabb problémái. A közigazgatási területszervezés földrajzi kérdéseinek kutatása és feltárása alapvető jelentőségű India számára.

A Panjab Egyetem Földrajzi Intézetében (Chandigork) egy nemzetközileg elismert és nagyra értékelt közigazgatás-földrajzi iskola alakult ki. Az intézet elsősorban az angol földrajz hagyományaira építette fel kutatási és oktatási tevékenységét. Posztgraduális jelleggel folyik a közigazgatás-földrajz oktatása, térszemlélettel rendelkező közigazgatási szakemberek képzése. Ez volt az első ilyen jellegű központ Indiában.

Surya Kant a tér közigazgatási szervezésével kapcsolatos földrajzi kutatások főbb irányzatainak és eredményeinek bemutatásával indítja elemzését, s megállapítja, hogy a földrajztudomány – jelentős elméleti eredményei dacára – méltatlanul háttérbe szorult a politikai és társadalmi térszerveződések kutatásában, pedig mind szemlélete, mind pedig módszertani apparátusa szinte erre a feladatra predestinálja.

India történeti, területi, államszervezeti fejlődési folyamatának keretébe illesztve elsősorban Panjab (az öt folyó földje) kérdéseivel foglalkozik részletesen. Panjab ma India egyik legkisebb szövetségi állama, területe 50362 km², lakossága 16,8 millió fő. Gazdaságilag India egyik legfejlettebb területe, az I főre jutó nemzeti jövedelem meghaladja a 3560 rúpiát (kb. 300 dollár), s ez az egyik legmagasabb érték az indiai államok sorában. A településhálózata sokszínű, a városi népesség aránya 27,7%, a településhálózaton belül meghatározó a 134 város, illetve városi agglomeráció, melyek a sűrű faliuhálózat (12342 falu) igazgatási-ellátó központját képezik.

Panjab történeti, területi fejlődését, a közigazgatási területbeosztás átalakulását i.e. 2750-től 1947-ig a hatalmi, a gazdasági, politikai, kulturális, vallási tényezők sokoldalú feltárásával taglalja a szerző. Bemutatja, hogy a

mindenkori hatalom a saját felfogásának, érdekeinek, stratégiai szemléletének és céljainak megfelelően rendezkedett be, alakította át a terület közigazgatási struktúráját.

A mai folyamatok előzményeként részletesen elemzi a szerző a történelmi Panjab kettéosztásának folyamatát. India függetlenné válásakor Panjab vallási alapon került felosztásra India és Pakisztán között. A történeti Panjab 359179 km² területéből a gazdaságilag fejletlenebb 152649 km² K-i rész maradt India határain belül. A terület korábbi gazdasági és igazgatási központja – Lahore – Pakisztánhoz került.

1956-ban a központi kormányzat úgy döntött, hogy India állami közigazgatási berendezkedését nyelvi alapokra kell helyezni. A területi reformot fokozatosan hajtották végre, Panjabra 1966-ban került sor. Ekkor leválasztották a függetlenség kivívásakor megmaradt területéről a hindu nyelvtérületet. Az új államterület (50362 km²) mindössze 1/7-e a történeti Panjab területének.

A szerző részletesen elemzi Panjab jelenlegi közigazgatási struktúráját, a különböző jellegű és szintű közigazgatási egységek működési mechanizmusát. Az 5 fokozatú *általános igazgatás*, a speciális célokat szolgáló, változó hierarchiájú *szakigazgatás* területi és működési kérdéseinek széles körű elemzése után a szerző matematikai statisztikai módszerekkel elemzi Panjab közigazgatási területi struktúráját, működésének jogi és pénzügyi feltételeit, összetevőit, eredményességét, és kísérletet tesz egy optimális közigazgatási területbeosztás földrajzi alapjainak kimunkálására.

A magyar olvasó számára a monográfia izgalmas és hasznos olvasmány. Egy tőlünk távoli ország, eltérő történeti, gazdasági, kulturális, politikai fejlődését érzékelve ismerhetjük meg India és különösen Panjab nagyon is hasonló közigazgatási területszervezési problémáit.

HAJDÚ ZOLTÁN